

ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์

สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ถนนพระราม 4 เขตคลองเตย กทม. 10110

โทร. 0-2350-3500 ต่อ 776 โทรสาร 0-2350-3667

<http://research.bu.ac.th> E-mail : research@bu.ac.th

คนไทยกับการทำบุญ

เหตุผลและที่มาของการสำรวจ

วันมาฆบูชาเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาที่ทางราชการกำหนดให้เป็นวันหยุดประจำปีเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสไปวัดเพื่อทำบุญหรือประกอบกิจกรรมทางศาสนาตามแนวทางที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตามด้วยสภาพการดำรงชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลวงที่อยู่ภายใต้กระแสของสังคมนิยมวัตถุ และการที่ต้องใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบเกือบตลอดเวลาทำให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยไม่มีโอกาสได้เข้าวัดทำบุญ นอกจากนี้ข่าวคราวด้านลบของพระสงฆ์บางรูปที่ถูกลำเลียงมาเป็นระยะๆ อาจส่งผลให้แนวคิดของพุทธศาสนิกชนบางส่วนเปลี่ยนแปลงไป

ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์จึงได้ดำเนินการสำรวจเรื่อง คนไทยกับการทำบุญ เพื่อให้สังคมได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและแนวคิดเรื่องการทำบุญของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน เพื่อให้องค์กรที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางส่งเสริมให้คนไทยทำบุญอย่างถูกต้องวิธียุติธรรมและสามารถนำศาสนาไปเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

เพื่อทราบข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน ในกรุงเทพมหานครในประเด็นต่อไปนี้

- กิจกรรมที่ตั้งใจจะทำในวันมาฆบูชาที่จะถึงนี้
- โอกาสและวิธีการในการทำบุญ
- การหวังผลจากการทำบุญ
- ความเห็นต่อการถวายปัจจัย(เงิน) แก่พระสงฆ์ที่อาจส่งผลทางอ้อมให้พระสงฆ์ประพฤติผิดวินัย

ระเบียบวิธีการสำรวจ

การสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจใช้วิธีสุ่มตัวอย่างประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่นับถือศาสนาพุทธ ได้ตัวอย่างจำนวน 1,128 คน เป็นชายร้อยละ 42.0 หญิงร้อยละ 58.0

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 38.1 มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ร้อยละ 29.9 อายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 18.7 อายุระหว่าง 36-45 ปี และร้อยละ 13.3 อายุ 46 ปีขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ดังนี้ ร้อยละ 13.0 ประถมศึกษา ร้อยละ 24.4 มัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 12.9 ปวส./อนุปริญญา ร้อยละ 43.4 ปริญญาตรี ร้อยละ 5.9 สูงกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 0.4 ไม่ระบุ

อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 8.1 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 14.3 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 21.0 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 21.7 พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน ร้อยละ 0.9 เกษตรกร ร้อยละ 26.3 นิสิต/นักเรียน ร้อยละ 6.6 พ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณอายุ และอื่กร้อยละ 1.2 ว่างาน

ความคลาดเคลื่อน (Margin of Error)

ในการประมาณการขนาดตัวอย่างใช้ความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชากรเป้าหมายที่สุ่มได้

ในเรื่อง “คนไทยกับการทำบุญ”

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล : 15-16 กุมภาพันธ์ 2548

วันที่เผยแพร่ผลการสำรวจ : 22 กุมภาพันธ์ 2548

โดย ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โทร. 0-2350-3500 ต่อ 1776

http://research.bu.ac.th/poll/poll_list.php

ผลการสำรวจ

1. เมื่อถามถึงกิจกรรมที่ตั้งใจจะทำในวันหยุดมาฆะบูชาที่จะถึงนี้ ร้อยละ 48.7 ระบุว่าจะไปทำบุญ ตักบาตร เวียนเทียน ปลอญนกลปลอญปลา ขณะที่ร้อยละ 51.3 ระบุว่าจะทำกิจกรรมอื่น ได้แก่ พักผ่อนอยู่กับบ้าน (ร้อยละ 25.2) ไปทานข้าวนอกบ้านกับครอบครัวและเพื่อนฝูง (ร้อยละ 9.8) ไปเดินซื้อของ (ร้อยละ 6.5) ไปเที่ยวนอกบ้าน (ร้อยละ 6.1) และอื่นๆ เช่น ไปทำงานตามปกติ ร้อยละ 3.7
2. เมื่อถามว่าส่วนใหญ่ทำบุญในโอกาสใด พบว่า ร้อยละ 25.1 ทำบุญในโอกาสวันสำคัญทางพุทธศาสนา ร้อยละ 24.8 ทำบุญในโอกาสวันสำคัญของตนเองและคนใกล้ชิด เช่น วันเกิด ครบรอบวันตาย ร้อยละ 20.7 ทำบุญในเทศกาลสำคัญ เช่น สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ร้อยละ 6.6 ทำบุญเมื่อมีความทุกข์ ร้อยละ 1.5 ทำบุญในช่วงวันหยุดออก ขณะที่ ร้อยละ 21.3 ทำบุญตามความสะดวกโดยไม่มีโอกาสที่แน่นอน
3. สำหรับวิธีการในการทำบุญ ร้อยละ 26.4 ทำบุญด้วยการใส่บาตร รองลงมา ร้อยละ 11.6 ถวายเงินและสิ่งของเครื่องใช้แก่พระสงฆ์ ร้อยละ 11.4 ไปไหว้พระตามวัดต่างๆ ร้อยละ 9.7 บริจาคทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ร้อยละ 9.3 ทอดกฐิน ผ้าป่า ร้อยละ 8.1 บริจาคทรัพย์สร้างถาวรวัตถุในวัด ร้อยละ 5.9 ทำบุญด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่น ร้อยละ 4.3 รักษาศีลปฏิบัติธรรม ร้อยละ 3.8 แผ่เมตตาและให้อภัยแก่ผู้ทำผิดคิดร้าย ร้อยละ 3.5 บริจาคเลือดและอวัยวะ ร้อยละ 3.0 เสี่ยงสละร่างกายและสติปัญญาช่วยงานการกุศลต่างๆ ร้อยละ 2.2 ให้ข้อคิดเตือนสติผู้อื่นให้ละเว้นจากการทำชั่ว และอื่นๆ อีกร้อยละ 0.8

ผลสำรวจในข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยในเมืองหลวงส่วนใหญ่นิยมทำบุญด้วยวิธีการที่ต้องอาศัยปัจจัยด้านวัตถุ และเงินทองเป็นส่วนประกอบหลัก ซึ่งหากพิจารณารูปแบบในการทำบุญที่มีอยู่ด้วยกัน 4 รูปแบบ ได้แก่ การถือถูลงแรงกาย การสละทรัพย์ การทำชีวิตให้โปร่งเบา และการฝึกชำระจิตใจ จะพบว่าคนไทยในกรุงเทพฯ นิยมทำบุญในรูปแบบของการสละทรัพย์มากที่สุด ส่วนการทำบุญที่ไม่ต้องอาศัยวัตถุเงินทองซึ่งสามารถนำมาปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไปอันจะส่งผลให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสงบสุขร่มเย็นยิ่งขึ้น เช่น การรักษาศีลปฏิบัติธรรม การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การเสียสละแรงกายเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การให้ข้อคิดเตือนสติผู้อื่นให้ละเว้นจากการทำชั่ว และการแผ่เมตตาให้อภัยแก่ผู้ที่ทำผิดคิดร้ายนั้น ยังไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติมากนัก ซึ่งเป็นประเด็นที่องค์กรผู้เกี่ยวข้องควรจะหาวิธีการชี้แนะและสร้างความตระหนักแก่พุทธศาสนิกชนชาวไทยต่อไป

4. เมื่อถามถึงการทำบุญโดยไม่เต็มใจ พบว่า ร้อยละ 46.2 ระบุว่าเคยทำบุญโดยไม่เต็มใจแต่จำเป็นต้องทำเพราะความเกรงใจหรือเพื่อรักษาหน้า (โดยเคยเป็นประจำ ร้อยละ 1.9 เคยค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 7.3 และเคยนานๆ ครั้ง ร้อยละ 37.0) ขณะที่ร้อยละ 53.8 ระบุว่าไม่เคยทำบุญด้วยความไม่เต็มใจ

5. เมื่อถามว่าหวังผลอะไรจากการทำบุญ ร้อยละ 24.9 หวังความสบายใจ ร้อยละ 19.3 หวังอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่เสียชีวิต ร้อยละ 16.9 หวังให้มีความสุขความเจริญในชาตินี้ ร้อยละ 12.0 หวังให้รอดพ้นจากเรื่องเลวร้ายที่ประสบอยู่ ร้อยละ 11.5 หวังตั้งสมบุญไว้เป็นทุนในชาติหน้า ร้อยละ 8.5 หวังช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ และร้อยละ 5.2 หวังชำระจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลส ในขณะที่ร้อยละ 1.7 ไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ

ผลสำรวจชี้ให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ยังหวังให้บุญกุศลที่ทำส่งผลย้อนกลับมาสู่ตนเอง โดยหวังได้รับผลบุญในชาตินี้มากกว่าชาติหน้า

6. สำหรับความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องการถวายปัจจัย (เงิน) แก่พระสงฆ์นั้น ร้อยละ 74.7 เห็นว่าการถวายปัจจัยแก่พระสงฆ์ไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้พระสงฆ์ประพฤติผิดวินัย ในขณะที่ร้อยละ 25.3 เห็นว่าการถวายปัจจัยเป็นการส่งเสริมทางอ้อมให้พระสงฆ์ประพฤติผิดวินัย

ตารางแสดงการประมวลผลข้อมูล

ตารางที่ 1: ข้อมูลประชากรศาสตร์

	จำนวน	ร้อยละ
เพศ :		
ชาย	474	42.0
หญิง	654	58.0
อายุ :		
18-25 ปี	430	38.1
26-35 ปี	337	29.9
36-45 ปี	211	18.7
46 ปีขึ้นไป	150	13.3
การศึกษา :		
ประถมศึกษา	147	13.0
มัธยมศึกษา / ปวช.	275	24.4
ปวส. / อนุปริญญา	146	12.9
ปริญญาตรี	490	43.4
สูงกว่าปริญญาตรี	66	5.9
ไม่ระบุ	4	0.4
อาชีพ :		
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	91	8.1
รับจ้างทั่วไป	161	14.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	237	21.0
พนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน	245	21.7
เกษตรกร	10	0.9
นิสิต / นักศึกษา	297	26.3
พ่อบ้าน / แม่บ้าน / เกษียณอายุ	74	6.6
อื่น ๆ	13	1.2

ตารางที่ 2: กิจกรรมที่ท่านตั้งใจจะทำในวันหยุดมาฆบูชาที่จะถึงนี้ (23 กุมภาพันธ์ 2548) คือข้อใด

	จำนวน	ร้อยละ
ทำบุญ ตักบาตร เวียนเทียน ปล่อยนกปล่อยปลา	806	48.7
พักผ่อนอยู่กับบ้าน	417	25.2
ไปทานข้าวนอกบ้านกับครอบครัว/เพื่อนฝูง	163	9.8
เดินซื้อของ	108	6.5
ไปเที่ยวนอกบ้าน	101	6.1
อื่น ๆ เช่นไปทำงานตามปกติ	61	3.7

ตารางที่ 3: ส่วนใหญ่ท่านทำบุญในโอกาสใด

	จำนวน	ร้อยละ
วันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันพระ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา	540	25.1
วันสำคัญของตนเองและคนใกล้ชิด	535	24.8
ไม่แน่นอน ตามความสะดวก	458	21.3
เทศกาลสำคัญ เช่น สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่	446	20.7
เมื่อมีความทุกข์	142	6.6
ช่วงวันหยุด	32	1.5

ตารางที่ 4 ส่วนใหญ่ท่านทำบุญด้วยวิธีใด

	จำนวน	ร้อยละ
ใส่บาตร	892	26.4
ถวายเงินและสิ่งของเครื่องใช้แก่พระสงฆ์	393	11.6
ไหว้พระตามวัดต่าง ๆ	386	11.4
บริจาคทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์	328	9.7
ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า	316	9.3
บริจาคทรัพย์สร้างถาวรวัตถุในวัด เช่น เจดีย์ โบสถ์ ศาลา	270	8.1
ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	201	5.9
รักษาศีล ปฏิบัติธรรม	144	4.3
แผ่เมตตา ให้อภัยแก่ผู้ที่ทำให้ผิดคิดร้าย	130	3.8
บริจาคเลือด อวัยวะ	119	3.5
เสียสละแรงกาย/สติปัญญาช่วยงานการกุศลต่าง ๆ	101	3.0
ให้ข้อคิด เตือนสติผู้อื่นให้ละเว้นจากการทำชั่ว	76	2.2
อื่น ๆ	24	0.8

ตารางที่ 5 ท่านเคยทำบุญโดยไม่เต็มใจ แต่จำเป็นต้องทำเพราะความเกรงใจหรือเพื่อรักษาหน้าบ้างหรือไม่

	จำนวน	ร้อยละ
เคยเป็นประจำ	21	1.9
เคยค่อนข้างบ่อย	82	7.3
เคยนาน ๆ ครั้ง	418	37.0
ไม่เคย	607	53.8

ตารางที่ 6: ท่านหวังผลอะไรจากการทำบุญ

	จำนวน	ร้อยละ
หวังความสบายใจ	714	24.9
หวังอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่เสียชีวิต	554	19.3
หวังให้มีความสุขความเจริญในชาตินี้	485	16.9
หวังให้รอดพ้นจากเรื่องเลวร้ายที่ประสบอยู่	344	12.0
หวังสั่งสมบุญไว้เป็นทุนในชาติหน้า	331	11.5
หวังช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์	244	8.5
หวังชำระจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลส	148	5.2
ไม่หวังผลใดๆ	50	1.7

ตารางที่ 7: ท่านคิดว่าการถวายปัจจัย (เงิน) เป็นการส่งเสริมทางอ้อมให้พระสงฆ์ประพฤติดีวินัยหรือไม่

	จำนวน	ร้อยละ
ใช่	284	25.3
ไม่ใช่	843	74.7